

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gregor Glavač

Analiza kohezijske politike na področju
trajnostne rabe energije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gregor Glavač

Mentor: izr. prof. dr. Damjan Lajh

Analiza kohezijske politike na področju
trajnostne rabe energije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

*Za izdatno podporo tekom študija bi se
rad zahvalil predvsem staršema in družini.*

*Posebna zahvala velja tudi mentorju dr. Damjanu Lajhu
za angažiranost ter pomoč pri pisanju diplome.*

Analiza kohezijske politike na področju trajnostne rabe energije

Diplomsko delo se nanaša na področje kohezijske politike v finančni perspektivi od leta 2007 do leta 2013 in sicer na programe trajnostne rabe energije. Ti obsegajo javnopolitične instrumente za energetska učinkovitost in povečanje rabe obnovljivih virov energije. Za države Evropske unije so bistveni zaradi varnosti dobave energije, konkurenčnosti samega gospodarstva in ne nazadnje tudi okolja ter s tem povezanih zavez v Kyotskem sporazumu. Raziskovanje je prvenstveno osredotočeno na dosednji proces izvajanja operativnih programov oziroma na prednostne usmeritve izbranega področja. Empirični del analize se deloma nanaša tudi na proces oblikovanja javnopolitičnih mehanizmov v Sloveniji, kar je predstavljeno skozi koncept javnopolitičnih omrežij. S pomočjo tega se nadalje tudi lažje vrednoti proces izvajanja, kakor tudi izvede vmesna evalvacija doseženih učinkov. Za širšo osmislitev je to področje v zadnjem delu primerjalno analizirano tudi na primeru ostalih držav, kar nam nudi dodatne možnosti za kvantitativno raziskavo in interpretacijo vseh relevantnih podatkov. Na podlagi tega je mogoča tudi kompetentna sodba o uspešnosti, učinkih izbranih instrumentov ter vsebini kohezijske politike.

Ključne besede: Kohezijska politika, Energetska politika, Energetska učinkovitost, Obnovljivi viri energije.

Cohesion policy analysis in the field of sustainable energy use

This diploma thesis is researching the cohesion policy in the current financial perspective, from year 2007 to the year 2013, through various programs of sustainable energy use like energy efficiency and renewable energy sources instruments. Those objectives are important for the member countries of European Union because of the security of energy supply, competitiveness of the economy and nonetheless because of the environment within commitments to the Kyoto agreement. This research is primarily focused on the ongoing process of operational programs implementation and priority directions of selected issues. Empirical part of this research is also partly addressing the policy formulation of the cohesion mechanisms through the concept of policy networks. Using this we could furthermore evaluate process of implementation and make interim assessment of policy effects and results. For the broader conceptualization of this policy area there is also comparative analysis of other convergence eligible countries, which gives us more options for the quantitative analysis and the interpretation of other relevant data. According to the outlined, there is also going to be a competent assertion of the effectiveness of researched instruments.

Keywords: Cohesion policy, Energy policy, Energy efficiency, Renewable energy sources.

Kazalo vsebine:

1	Uvod.....	7
1.1	Problemi in cilji raziskovalnega dela.....	8
1.2	Raziskovalna vprašanja in hipoteze.....	8
1.3	Metode in tehnike	8
2	Teoretični vidiki analize kohezijske politike	9
3	Politika trajnostne rabe energije	12
4	Analiza politike trajnostne rabe energije v Sloveniji	15
4.1	Oblikovanje politike trajnostne rabe energije.....	15
4.2	Izvajanje politike trajnostne rabe energije.....	16
4.3	Analiza javnopolitičnega omrežja	18
4.4	Analiza učinkov skozi indikatorje	21
5	Primerjalna analiza politike trajnostne rabe energije	24
5.1	Bolgarija	24
5.2	Ciper	24
5.3	Češka republika	25
5.4	Estonija	26
5.5	Grčija	27
5.6	Madžarska.....	27
5.7	Latvija.....	28
5.8	Litva.....	28

5.9 Malta	29
5.10 Poljska	30
5.11 Portugalska	30
5.12 Romunija	31
5.13 Slovaška.....	32
6 Primerjalna analiza učinkov politike trajnostne rabe energije	33
7 Sklep.....	38
8 Literatura	40
Priloga A: Intervju s predstavnikom Ministrstva za infrastrukturo in prostor	44
Priloga B: Intervju s predstavnikom Lokalne energetske agencije Gorenjske.....	46
Priloga C: Intervju s predstavnico Ministrstva za zdravje	48

1 Uvod

Evropska unija je z nedavnimi širitvami pridobila v svojo skupnost veliko različnih držav. Nove članice se med sabo in v odnosu do starih razlikujejo po veliko dejavnikih, kot na primer po zgodovinskemu razvoju, velikosti, številu prebivalcev, kulturi, socialni ter ekonomski razvitosti. Glede na to diverzitetu med narodi je jasno, da so nekatere razlike tako velike, da se brez ustreznih javnopolitičnih rešitev le še bolj stopnjujejo. Prav zaradi konvergenčnih ciljev ima kohezijska politika takšen normativni in tudi realni pomen, saj je za to namenjena kar ena tretjina evropskega proračuna.

Kohezijska oziroma regionalna politika je tako instrument evropeizacije, ki v osnovni definiciji pomeni prilagajanje nacionalnih držav evropskim integracijam. Gre za vpliv od zgoraj navzdol, s katerim bi se naj povečale politične in ekonomske vezi med državami, Evropsko unijo ter nadalje z subnacionalnimi, civilnodružbenimi organizacijami.

Ožje področje operacionalizacije, na katerega se bo to raziskovalno delo nanašalo je politika trajnostne rabe energije, ki je ena izmed temeljnih strateških tematik Evropske unije in sicer zaradi konkurenčnosti, varnosti dobave energije, kakor tudi zaradi zavez Kyotskega sporazuma. Te cilje Evropska unija zasleduje z različnimi mehanizmi. Za namene tega dela so pomembni predvsem instrumenti kohezijske politike. Glede na te širše evropske cilje sta se v praksi oblikovala instrumenta za povečanje energetske učinkovitosti in povečanje deleža obnovljivih virov energije.

V tem diplomskem delu bodo tako najprej predstavljeni teoretični vidiki evropeizacije in koncepta mnogonivojske vladavine, nakar bo to umeščeno v zgodovinski razvoj energetske politike in mehanizme kohezijske politike. Empirični del bo sestavljen iz analize legislativne podlage mehanizma kohezijske politike ter pregleda procesov oblikovanja in izvajanja instrumentov trajnostne rabe energije v Sloveniji. Na podlagi referenčnih in strateških indikatorjev določenih v uradnih dokumentih bodo predstavljeni tudi učinki. Za širšo konceptualizacijo izbrane politike pa bo v drugem delu predstavljena primerjalna analiza ostalih konvergenčnih držav z aktivnimi politikami energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije. Na podlagi tega bo možna širša kvantitativna primerjava in interpretacija teh instrumentov z namenom predstavitve uspešnosti izvajanja in učinkov.

1.1 Problemi in cilji raziskovalnega dela

To raziskovalno delo izpostavlja trajnostno rabo energije v Sloveniji in EU ter problematiko doseganja učinkov te javne politike. Cilj tega raziskovanja je tako predvsem analizirati uspešnost izvajanja instrumentov in učinkovitost zasledovanja ciljev energetske učinkovitosti ter rabe obnovljivih virov energije skozi instrumente kohezijske politike. Na podlagi inherentnih indikatorjev lahko iščemo korelacijo med dodeljenimi finančnimi sredstvi in cilji ter učinki. Razlike lahko tako primerjalno pojasnujemo na podlagi več držav.

1.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Za doseganje zgornjih ciljev so bila oblikovana naslednja raziskovalna vprašanja in hipoteze: Kakšen je namen politike trajnostne rabe energije? Kateri so merljivi indikatorji energetskih instrumentov? Kakšne so vsebinske razlike med instrumenti posameznih držav?

Hipoteza 1: Deliberacija o vsebini javne politike ali odprtost javnopolitičnega omrežja pri odločanju o tem vpliva na večjo uspešnost izvajanja kohezijske politike kasneje in obratno.

Hipoteza 2: Kohezijski instrumenti trajnostne rabe energije v Sloveniji ne vplivajo na uspešnost zastavljenih strateških in referenčnih ciljev.

Hipoteza 3: Na vzorcu izbranih držav obstaja visoka povezanost med javnopolitičnimi instrumenti politike trajnostne rabe energije in učinki.

1.3 Metode in tehnike

Za preverjanje hipotez je bilo uporabljenih več različnih tehnik. Za pregled in opis temeljnih pojmov ter razvoja izbrane politike je bila uporabljena **deskriptivna metoda**. **Metodo analize in interpretacije primarnih virov** sem uporabil za umestitev uradnih dokumentov, programov in pogodb. **Analiza sekundarnih virov** je bila pomembna predvsem za opredelitev teorije in ostalih konceptualnih nastavkov za raziskovanje. S **primerjalno metodo** so bili vsebinsko in kvalitativno analizirani javnopolitični instrumenti ostalih trinajstih konvergenčnih držav. Nadalje je bila za kvantitativno interpretacijo učinkov javne politike uporabljena **statistična metoda**. Za vsebinsko analizo procesa oblikovanja in izvajanja kohezijske politike v Sloveniji je bila uporabljena metoda **družboslovnega intervjuja**.

2 Teoretični vidiki analize kohezijske politike

Pri tej diplomski nalogi gre za javnopolitično analizo, ki se nanaša predvsem na ožjo tematiko izvajanja kohezijske politike na področju energetike. Ker gre za tako imenovano uporabno ali svetovalno *policy analizo* je pomembno izpostaviti, da gre za strokovno vrednotenje izbranega programa z namenom pridobivanja informacij pomembnih za boljše odločanje oziroma morebitno spreminjanje javnih politik (Pal v Fink-Hafner 2007, 23). Ker je kohezijska politika na področju trajnostne rabe energije časovno gledano v drugi polovici izvajanja je koristna predvsem implementacijska študija, s katero je mogoče zbirati podatke o tem, kaj se dogaja, kako in zakaj (Dunn v Fink-Hafner 2007, 26). Za analizo dosedanjega izvajanja instrumentov bi temu lahko rekli tudi formativna evalvacija, s katero raziščemo skladanje instrumentov s cilji in programskimi načrti ter preverimo oceno virov potrebnih za izvedbo (Kustec Lipicer v Fink-Hafner in Lajh 2002, 149). To nalogo bi lahko označili tudi kot *interim* ali vmesno evalvacijo, saj se analizirajo dosednji učinki in rezultati ciljev izbrane politike.

Razvojne politike so v kontekstu Evropske Unije splošno povezane z kohezijo v smislu, da bi naj vse države delile skupne interese in cilje. Nove evropske perspektive tako predvidevajo socialno, politično, ekonomsko in kulturno enotnost (Spicer 2005, 35). To se nanaša tudi na energetske politike. Glavni cilj kohezijske politike EU je v tem smislu zmanjševanje socialnih in ekonomskih razlik med državami (Bache v Graziano in Vink 2007, 239). Z vzpostavitvijo kohezijske politike leta 1989 je Evropska komisija dobila pristojnost, da oblikuje pravila in smernice za implementacijo politik na ravni držav in regij (Leonardi 2005, 2). Pravna osnova za to politiko je Enotni evropski akt, ki poleg kohezijske politike vzpostavlja tudi enotni trg. Namen te politike je določen v 130. členu, kot zmanjševanje razkoraka med regijami in zaostajanja različnih lokalnih ravni (Single European Act 1986). Razloga za kohezijsko politiko sta predvsem dva in sicer potreba po uravnoteženju razlik med razvitimi in nerazvitimi regijami ali državami ter pomoč pri prilagajanju regionalnih gospodarstev skupnemu konkurenčnemu trgu z namenom ublažitve premoči razvitih regij (Leonardi 2005, 4). Pri oblikovanju kohezijskih politik so pomembna naslednja načela.

Načelo koncentracije pomeni, da se naj sredstva namenjajo v področja, ki so jih najbolj potrebna. Načelo dodatnosti določa, da se sredstva dodeljujejo le kot dodatek obstoječim domačim sredstvom. Načelo programiranja zahteva, da se razvijejo večletni strateški

programi z namenom doseganja koherentnih načrtov. Načelo subsidiarnosti omogoča, da se odločitve sprejemajo čim bližje državljanom. Načelo učinkovitosti zahteva, da so za izvrševanje in nadzor v prvi vrsti odgovorne države članice. Načelo partnerstva določa, da se sredstva dodeljujejo preko regionalnih partnerjev oziroma nacionalnih, regionalnih vlad (Bache v Graziano in Vink 2007, 239). S temi načeli je povezano predvsem delovanje nacionalnih držav, ki se jim nalaga del odgovornosti za implementacijo in izvajanje posameznih projektov, ki pa morajo biti nujni, racionalni in učinkoviti.

Kohezijska politika se poleg enotnega trga in Evropske monetarne unije omenja kot tretji steber Evropske Unije in je edina politika, ki neposredno ureja socio-ekonomske razlike. Ta politika je tako specifična redistributivna politika, saj se sredstva držav članic skozi evropski proračun preusmerjajo v gospodarsko rast in trajnostni razvoj (Leonardi 2005, 9). Danes kohezijska politika ni le ekonomski pojem ampak je tudi politična kategorija, saj gre za doseganje večje integracije oziroma evropeizacije skozi omenjene socio-ekonomske mehanizme.

Konvergenca pa je ožji pojem od kohezije, saj gre za način oziroma sredstva s katerimi se politični cilji dosega. Obenem je potreben tudi vzporeden proces integracije, s katerim se krepi vloga institucij Evropske unije ter evropskih javnih politik. Le tako je možno doseči trajnostni in enakomerni razvoj kot osnovni cilj kohezijske politike (Leonardi 2005, 10). Istočasno delovanje procesov konvergence in integracije je nujno za kvalitetno vertikalno in horizontalno interakcijo evropskih institucij na podlagi ekonomske ter socialne dimenzije kohezijske politike.

V primeru kohezijske politike imajo veliko vlogo v javnopolitičnem procesu tako supranacionalni akterji izmed katerih je najpomembnejša Evropska komisija, kakor tudi državni in regionalni akterji. Izpostavil bi predvsem pomen organiziranih skupinah civilne družbe, kot so prostovoljna združenja, društva, sindikati ter zveze delodajalcev (Leonardi 2005, 14). Prav zato je potrebno v okviru te naloge gledati na širšo sliko oziroma več kot enega igralca, kar lahko dosežemo z analizo javnopolitičnega omrežja. Na podlagi tega modela lahko razlagamo funkcije, strukturo in aktivnost posameznih igralcev, njihove interese in strategije, pravila vedenja in odnose moči (Kustec Lipicer v Fink-Hafner 2007, 93). Prav to je v kompleksnih procesih kohezijske politike pomembno za razumevanje posameznih instrumentov ali celo analiziranje uspešnosti le-teh.

Kohezijska politika je tako tipični primer mnogonivojske vladavine drugega tipa¹, pri kateri gre za vključenost velikega števila pristojnih organizacij, saj ne obstaja le nekaj, ampak mnogo teritorialnih ravni, kjer so pristojnosti ožje določene in ne splošne in kjer morajo te pristojnosti biti fleksibilnejše namesto trajnejših (Hooghe in Marks 2003, 237). Vidimo predvsem prekrivanje in dopolnjevanje pristojnosti različnih horizontalno in vertikalno povezanih organizacij na ožjih javnopolitičnih področjih. Mnogonivojska vladavina je tako le implementacija načela partnerstva, vendar tudi ta koncept ne deluje enako v vseh državah članicah EU. Razlike med državami v stopnjah uporabe tega koncepta so odvisne predvsem od že obstoječih teritorialnih delitev moči med državnimi in subnacionalnimi akterji (Bache 2004, 167). V centraliziranih državah tako ostaja problem pravega partnerstva od najnižje do najvišje ravni odločanja, saj nacionalne vlade dominirajo v odnosu z Evropsko unijo. *Evropeizacija* državnih, regionalnih in lokalnih razvojnih politik tako zajema prenos legislativnih pravil, predpisov, nalog in finančnih odgovornosti na evropsko raven (Leonardi 2005, 17). Evropeizacija je tako proces izgradnje, difuzije in institucionalizacije formalnih in neformalnih pravil, postopkov, paradig, ki so najprej definirane in konsolidirane v javnopolitičnem procesu Evropske unije in nato implementirane skozi politične strukture in procese na nacionalni, regionalni in lokalni ravni (Radaelli 2003, 30).

Pri teh opredelitvah gre predvsem za pristop preučevanja od zgoraj navzdol (*top-down*), oziroma vpliv nadnacionalne strukture na subnacionalne oziroma nacionalne akterje, procese in javne politike. Nekateri avtorji pa proces evropeizacije analizirajo tudi z vidika istočasnega *bottom-up* delovanja, saj gre za dvosmeren, interaktiven proces (Fink-Hafner in Lajh 2005, 20). To lahko vidimo tudi na primeru energetske politike, saj je faza oblikovanja posameznih instrumentov kot tudi faza izvajanja programov v veliki meri odvisna od nacionalnih vlad. Tako je učinkovitost nekaterih projektov Evropske unije odvisna tudi od delovanja, nedelovanja ali napačnega odločanja posameznih držav. Zato je tudi faza implementacije v zadnjih letih deležna vedno večje pozornosti, saj gre za resen test funkcionalnosti Evropske unije (Fink-Hafner in Lajh 2005, 97).

¹ Prvi tip mnogo-nivojske vladavine predstavlja federalizem.

3 Politika trajnostne rabe energije

Trajnostna raba energije se nanaša predvsem na dva povezana cilja in sicer na povečanje energetske učinkovitosti ter povečanje deleža proizvodnje obnovljivih virov energije (v nadaljevanju OVE). Energetska politika je ena izmed temeljnih strateških usmeritev Evropske unije, saj je dostopnost do energije ena izmed najpomembnejših determinant socio-ekonomskega razvoja neke države. Na podlagi tega bi lahko to opredelili tudi kot pomemben element energetske varnosti, saj gre za zagotavljanje dobrobiti prebivalcev in nemoteno delovanje gospodarstva preko dostopnosti do cenovno ugodne energije z ozirom na okoljsko sprejemljivost in trajnostni razvoj (EC Green Paper 2000, 9). Pri trajnostni rabi energije gre za koncept star skoraj 40 let, ki se je začel izpostavljanje v Združenih državah Amerike v obdobju naftne krize. Pomemben teoretik je bil Amory Lovins, ki je predstavil dva precepa in sicer uporabo fosilnih virov in jedrske energije ter na nasprotni strani t.i. mehko energetske pot, kjer bi se ob istočasnih ukrepih varčevanja in pametnega ravnanja z energijo dalo več poudarka predvsem obnovljivim virom energije (Foreign Affairs 1976, 186). Kljub temu, da se je začel koncept uveljavljati, velikih državnih spodbud ni bilo in je bil projekt tako neuspešen.

Trajnostna raba energije je bistvo strategije EU z naslovom Evropa 2020 in je eden od stroškovno najučinkovitejših načinov za povečanje zanesljivosti oskrbe z energijo ter zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in drugih onesnaževalcev. Energetska učinkovitost² se po mnenju nekaterih strokovnjakov lahko šteje za največji vir energije v Evropi. Unija si je na podlagi tega zastavila cilj, da bo do leta 2020 prihranila 20 % svoje porabe primarne energije v primerjavi z napovedmi in zato je bil ta cilj v sporočilu Komisije o energiji 2020 opredeljen kot ključen korak pri doseganju dolgoročnih energetskih in podnebnih ciljev (Evropska komisija 2011a). Največje možnosti za prihranek energije so po njihovem v zgradbah. Strategija se osredotoča predvsem na instrumente za spodbujanje postopkov prenove javnih in zasebnih zgradb ter za izboljšanje energetske učinkovitosti materialov in naprav, ki se v njih uporabljajo. Zgradbe, ki so v javni rabi predstavljajo približno 12 % površine celotnega stavbnega fonda EU. Ključnega pomena je tako močnejši poudarek na energetski učinkovitosti v javnem sektorju kot zgledu, ki bi zajemal javno naročanje, obnavljanje javnih

² S tehničnega vidika pomeni „energetska učinkovitost“ manjše vložke energije ob istočasnem ohranjanju enakovredne ravni gospodarske dejavnosti ali storitve (Evropska Komisija 2011b, 2).

zgradb ter spodbujanje energetske učinkovitosti v mestih in občinah. OVE se lahko nanašajo na vrsto različnih ciljnih tehnologij, saj daje EU prosto odločitev državam članicam, da se glede na svoje operativne programe (OP) odločajo za investicije v solarno, vetrno, geotermalno energijo ali uporabo sistemov za izkoriščanje biomase.

Kot glavni indikator energetske učinkovitosti se izpostavlja delež med BNP na prebivalca in porabo energije na prebivalca (Buttel 1978). Ustreznejši indikator, ki ga na podlagi predpisov uporablja Evropska unija, je delež med porabo energije³ in skupnim bruto družbenim proizvodom, ki se za razliko od BNP nanaša na lokacijo družbene proizvodnje in ne lastnino (Eurostat 2012). Za energetske učinkovitost se uporabljajo tudi različni indikatorji deleža kogeneracije in porabe energije v stavbah ter v prometu. Kot glavni indikator povečanja obnovljivih virov energije pa se uporablja delež OVE glede na primarno proizvodnjo skupne energije. Obenem sta pomembna indikatorja tudi delež OVE pri proizvodnji toplote ter delež OVE pri proizvodnji skupne električne energije.

Za namene trajnostne energetske politike je EU oblikovala naslednje pomembnejše mehanizme (Evropska komisija 2011b, 3):

- *Kohezijska politika*: za obdobje 2007–2013 znaša načrtovana pomoč iz skladov kohezijske politike za naložbe, povezane z obnovljivimi viri energije in energetske učinkovitostjo, soproizvodnjo ter energetske upravljanjem približno 8,95 milijarde EUR. Čeprav so se naložbe v energetske učinkovitost prej financirale le za javne in poslovne zgradbe, se zdaj lahko ta sredstva uporabijo v celotnem stanovanjskem sektorju. Pravtako gre za širok krog upravičencev tudi pri investicijah v obnovljive vire energije.
- *Program Inteligentna energija za Evropo (2007–2013)*: Podpira projekte za odpravo tržno neuspešnih energetske iniciativ, vključno z dejavnostmi za pospešitev prenavljanja stavbnega fonda. Prvotni mehanizem ELENA je izvajala Evropska investicijska banka, a je bilo v dobrem letu delovanja mehanizma odobrenih le deset projektov, v okviru katerih se je končnim upravičencem zagotovilo nepovratna sredstva v višini le 18 milijonov EUR.
- *Evropski program za oživitve gospodarstva*: s tem programom se financira javno-zasebno partnerstvo „energetske učinkovite zgradbe“, ki zagotavlja sredstva za raziskovanje

³ V TTOE oziroma thousand of tonnes of oil equivalent, kar pomeni primarne energijo v tisoč tonah ekvivalenta nafte.

tehnologij za zmanjšanje porabe energije novih in prenovljenih zgradb. Program se je začel izvajati tekom leta 2011 in ni namenjen končnim upravičencem.

Za to raziskovanje je najbolj pomembna kohezijska politika, saj je finančna teža tega programa največja in so tako tudi učinki najbolj odvisni od tega. Če primerjamo ostale programe vidimo, da je prvi program Inteligentna energija za Evropo vreden le 0,4 % kohezijske politike, ostali projekti pa so se začeli izvajati komaj leta 2011 in niso prednostno usmerjeni državam iz cilja konvergence. V tako kratkem obdobju tudi težko ocenjujemo učinke omenjenih projektov.

Za izvajanje te politike so pomembni predvsem naslednji temeljni predpisi:

Uredba o evropskem skladu za regionalni razvoj (ES 1080/2006)

Uredba Evropskega parlamenta in Sveta določa naloge sklada, obseg njegove pomoči glede na cilje »konvergenca«, »regionalna konkurenčnost in zaposlovanje« in »evropsko teritorialno sodelovanje« ter pravila o upravičenosti do pomoči.

Uredba o kohezijskem skladu (ES 1084/2006)

Uredba, ki ustanavlja kohezijski sklad z namenom spodbujanja trajnostnega razvoja.

Izvedbena uredba o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu (ES 1828/2006)

Uredba Evropske Komisije, ki ureja komunikacijski načrt, pravila informiranja upravičencev do financiranja, elektronsko objavljanje, sistem monitoringa in revizije ter nadaljnja pravila in operativna navodila pri izvajanju kohezijske politike.

Skladno z normativnimi podlagami EU mora država članica, za izvajanje kohezijske politike EU v obdobju 2007-2013, pripraviti programske dokumente na dveh hierarhičnih ravneh:

- *Nacionalni strateški referenčni okvir* na prvi ravni, ki opredeljuje splošno strategijo države za doseganje hitrejše konvergence. Pripravi se analiza stanja, mehanizmi doseganja zastavljenih ciljev vključno z določitvijo števila operativnih programov in osnovno finančno razdelitvijo. Ključna je usklajenost z dokumenti Evropske unije.
- *Operativni programi* na drugi ravni predstavljajo podrobno pravno podlago za črpanje sredstev evropskih skladov, ki jih kasneje Evropska komisija potrdi z odločbo (EU Skladi 2011).

4 Analiza politike trajnostne rabe energije v Sloveniji

4.1 Oblikovanje politike trajnostne rabe energije

Republika Slovenija trajno rabo energije opredeljuje v Nacionalnem strateškem referenčnem okvirju na podlagi Resolucije o nacionalnem energetskega programu (NEP) (Ur.l.RS 57/2004). Osnova tega okvirja je tudi Državni razvojni program (DRP), ki opredeljuje cilje kot povečanje gospodarskega in okoljskega kapitala ter trajnostne rabe energije v smislu konkurenčnosti, kakovosti življenja in zmanjšanja emisij⁴.

- Prvi cilj energetske politike NSRO je znatno povečanje učinkovitosti rabe končne energije:

Do leta 2010 se glede na leto 2004 načrtuje povečanje energetske učinkovitosti v industriji in storitvenem sektorju ter stavbah za 10 % (NSRO 2007, 168).

- Drugi cilj je dvig deleža obnovljivih virov energije:

Do leta 2010 se mora povečati delež obnovljivih virov energije v primarni energetske bilanci za 26,6 % glede na leto 2001 (NSRO 2007, 168).

Za potrebe te seminarske naloge je pomembna predvsem prva usmeritev, ki opredeljuje šesto prioriteto in sicer trajnostno rabo energije. Ti projekti se financirajo skozi Kohezijski sklad ter Sklad za skladni regionalni razvoj za namene določene v Operativnem programu razvoja okoljske in prometne infrastrukture.

Tabela 4.1: Delitev sredstev po operativnih programih

	Sklad	Sredstva EU	Odstotek sredstev
Operativni program za krepitev regionalnih razvojnih potencialov	ESSR	1,709,749,522 €	40,8%
Operativni program razvoja človeških virov	ESS	755,699,370 €	18%
Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture	KS	1,411,569,858 €	33,6%
	ESSR	224,029,886 €	5,3%
Čezmejni in regionalni operativni programi	ESSR	96,941,042 €	2,3%
Transnacionalni operativni programi	ESSR	7,315,278 €	0,2%
Skupaj		4,205,304,956 €	100%

Vir: NSRO (2007, 23).

⁴ DRP je izvedbeni dokument Strategije razvoja Slovenije (NSRO 2007).

Kot vidimo v zgornji tabeli je za omenjeni OP namenjen velik delež sredstev v višini skoraj 40 % celotne finančne perspektive. Cilj OP-a je zagotoviti infrastrukturo na področju okolja in prometa, kar je povezano tako s spodbujanjem gospodarskega razvoja in ustvarjanjem delovnih mest, kakor tudi s spodbujanjem trajnostnega razvoja in zagotavljanjem visoke kvalitete življenja za prebivalce (NSRO 2007, 98). Program vsebuje tudi za to raziskovanje relevantne smernice na področju trajnostne rabe energije in sicer kot 6. razvojno prioriteto. Za to je namenjenih 9,8 % vseh sredstev operativnega programa, kar skupno z nacionalnim deležem pomeni 188.101.827 €. Programi za spodbujanje investicij se izvajajo na področju energetske sanacije, trajnostne gradnje in učinkovite rabe energije. Ker so te smernice v Sloveniji v največji meri financirane skozi Kohezijski sklad bodo v nadaljevanju primerjalno analizirane države, ki dosegajo pogoje tega sklada.

4.2 Izvajanje politike trajnostne rabe energije

Za analizo učinkovitosti kohezijske politike na področju energetske učinkovitosti je potrebno analizirati več instrumentov. Ti spadajo pod Operativni program razvoja okolja in prometne infrastrukture in so večinoma financirani preko Kohezijskega sklada⁵:

Javni razpis za energetska sanacijo stavb oseb javnega prava s področja zdravstva

Gre za prvi instrument prve prednostne usmeritve (Energetska sanacija in trajnostna gradnja stavb) znotraj 6. prioritete trajnostne rabe energije. (Ur. l. RS 8/2010).

Javni razpis za energetska sanacijo stavb javnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja

Na podlagi iste prednostne usmeritve gre za podobne cilje in usmeritve, ki pa se nanašajo na šole, univerze ter domove za dijake. (Ur. l. RS 32/2011).

Javni razpis za energetska sanacijo domov za starejše občane

Druga prednostna usmeritev namenjena javnim zavodom, katerih ustanoviteljica je država (Ur. l. RS 57/2011).

Javni razpis za sofinanciranje učinkovitosti električne energije v gospodarstvu (UREE-1).

Instrument predvideva razširitev upravičencev na zasebni sektor (Ur. l. RS 102/2010).

⁵ Velja načelo dodatnosti, kjer so evropska sredstva dodeljena le v primeru, ko so za določen program ali projekt namenjena tudi domača sredstva.

Javni razpis za sofinanciranje prenove javne razsvetljave (URJ-1).

Gre za 2. prednostno usmeritev, pri kateri so upravičenci razširjeni tudi na lokalno samoupravo oziroma lokalne institucije (Ur. l. RS 55/2011).

Javni razpis za sofinanciranje daljinskega ogrevanja

Razpisi DOLB1 za leti 2009 in 2010 (Ur. l. RS 36/2009), DOLB2 za 2010 in 2011 (Ur. l. RS 40/2010) ter DOLB3 od leta 2011 do 2013 (Ur. l. RS 52/2011) so instrumenti 3. prednostne usmeritve namenjeni proizvajalcem energije ali posrednikom energentov.

Javni razpis za sofinanciranje individualnih sistemov ogrevanja

Razpisi KNLB1 za leti 2009 in 2010 (Ur. l. RS 36/2009), KNLB2 za 2010 in 2011 (Ur. l. RS 40/2010) in KNLB3 od leta 2011 do 2013 (Ur. l. RS 35/2011) so podobni prejšnjim instrumentom, vendar so namenjeni manjšim akterjem oziroma individualnim upravičencem.

V nadaljevanju bodo predstavljeni finančni podatki o razpoložljivosti ter uporabi oziroma podelitvi finančnih sredstev kohezijske politike za posamezne instrumente.

Tabela 4.2: Analiza dodeljenih sredstev po instrumentih

Prednostna usmeritev	Rezervirana sredstva (2007-2013)	Instrument	Podeljena sredstva (Do avgusta 2012)	Delež porabljenih sredstev
Energetska sanacija in trajnostna gradnja stavb	95.555.730 €	Razpis za področje zdravstva	51,6 mio EUR – 19 projektov od leta 2010	92,99 %
		Razpis za področje vzgoje in izobraževanja	17,8 mio EUR – 16 projektov od leta 2010	
		Razpis za domove za starejše	19,4 mio EUR – 19 projektov od leta 2011	
Učinkovita raba energije	29.908.192 €	Energetska učinkovitost v gospodarstvu	2,1 mio EUR – 24 projektov od leta 2011	11,37 %
		Razpisi za javno razsvetljavo	1,3 mio EUR – 9 projektov od leta 2011	
Inovativni ukrepi za lokalno energetske oskrbo	46.649.252 €	Razpisi za daljinsko ogrevanje (DOLB)	8,3 mio EUR – 17 projektov od leta 2009 (3 razpisi)	28,30 %
		Razpisi za individualne sisteme ogrevanja (KNLB)	4,9 mio EUR – 61 projektov od leta 2009 (3 razpisi)	
Skupaj: 3,8 % sredstev finančne perspektive		Skupna uspešnost energetske učinkovitosti: 73,5 % Skupna uspešnost obnovljivih virov energije: 28,3 % Skupaj: 105,4 milijona evrov (56 % uspešnost)		

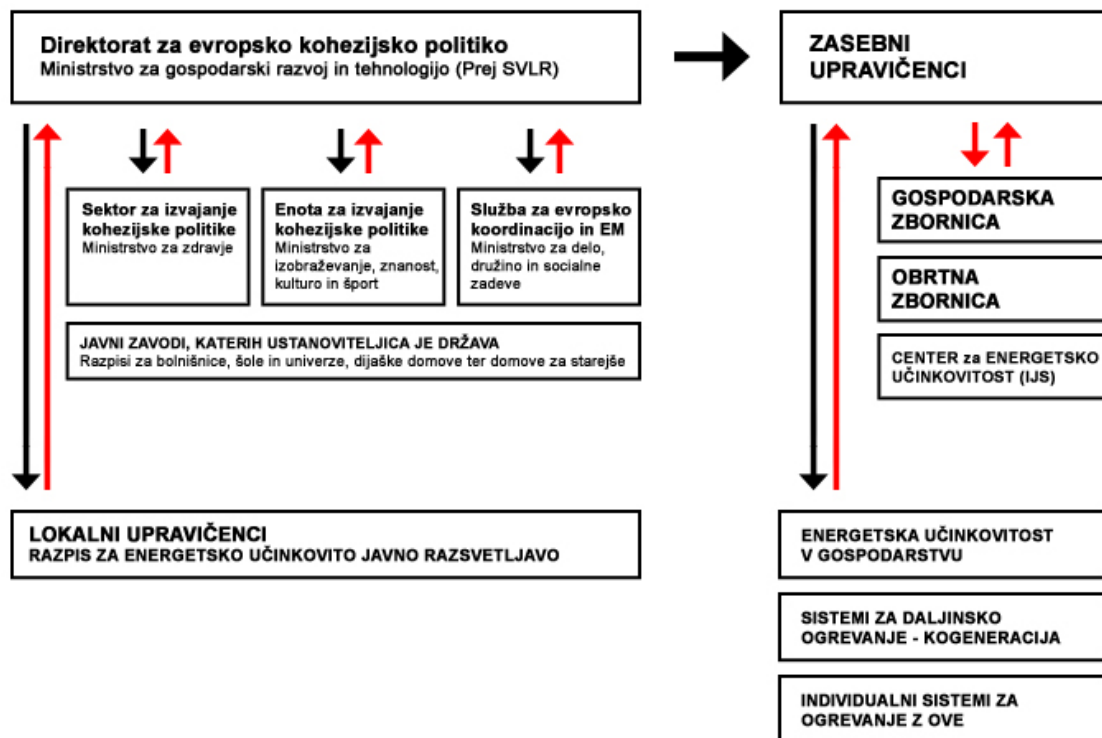
Vir: Prirejeno po statističnih podatkih SVLR (2007).

Kot lahko vidimo v zgornji tabeli so v koriščenju sredstev nekateri programi uspešnejši od ostalih. Najbolj hitro se dodeljujejo sredstva za prednostno usmeritev energetske sanacije in trajnostne gradnje stavb, kjer je iz trenutne finančne konstrukcije za ta cilj porabljenih že 92,99 % sredstev. Najmanj aktivnosti je pri učinkoviti rabi energije, kjer je absorpcija sredstev le 11,4 %. Zaostajajo tudi instrumenti lokalne energetske oskrbe, saj je porabljenih le 28,3 % od načrtovanih sredstev. Za trajnostno rabo energije v tekoči finančni perspektivi je tako skupno porabljenih 56 % odstotkov načrtovanih sredstev. Takšno razliko v absorpciji sredstev po različnih ciljnih bom poskušal razložiti skozi analizo javnopolitičnega omrežja.

4.3 Analiza javnopolitičnega omrežja

V okviru kohezijske politike je pomembno izpostaviti načelo subsidiarnosti, ki govori o tem, da je potrebno odločitve sprejemati čim bližje državljanom oziroma uporabnikom. Glede na to bi pričakovali, da bodo vlada in agencije v javno-politično deliberacijo vključevali tudi civilnodružbeno sfero že v postopku sprejemanja NSRO. V nadaljevanju bom tako predstavil posamezne akterje in njihovo vlogo v oblikovanju in izvajanju izbrane kohezijske politike.

Slika 4.1: Odnosi med relevantnimi organizacijami

Vir: Lastna izdelava.

Direktorat za evropsko kohezijsko politiko

Služba vlade za lokalno samoupravo in evropske zadeve je bila državna agencija, ki je v okviru Ministrstva za gospodarstvo pripravljala, vodila, izvajala in nadzirala kohezijsko politiko. Danes je celotna organizacija združena v Direktoratu za evropsko kohezijsko politiko znotraj istega ministrstva. Ker gre dejansko za administrativni prenos o večjih organizacijskih spremembah znotraj tega akterja težko govorimo. Gre za visoko institucionalizirano organizacijo, katere funkcija je oblikovati in pomagati izvajati kohezijsko politiko ter nuditi ostale informacijske in koordinacijske naloge povezane z kohezijsko politiko, vključno z monitoringom (EU Skladi 2012).

Sektor za izvajanje kohezijske politike (MZ), Projektna enota za izvajanje kohezijske politike (MIZKŠ) in Služba za evropsko koordinacijo(MDDSZ) - Glede na intervjuje ugotavljam, da koordinacijske organizacijske enote niso imele nobenih pristojnosti pri oblikovanju odločitev ali pri sodelovanju, ampak so bili podrejeni SVLR oziroma kohezijskemu direktoratu. Njihova vloga je bila le pri izvajanju sprejetih programov.

Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica Slovenije in Center za energetska učinkovitost – Reprezentativna telesa gospodarstva in stroke niso bila vključena v kohezijsko politiko na tem področju niti pri izvajanju. Razpisi namenjeni zasebnim upravičencem so se programsko oblikovali samostojno na SVLR (kasneje na direktoratu MGRT).

Tabela 4.3: Funkcije omrežja kot dimenzija analize primera po Van Wardnu

Dostop do sodelovanja pri oblikovanju odločitev	Odločitve so bile sprejete monopolno v okviru SVLR in kasneje omenjenega direktorata.
Izmenjava informacij in virov, koordinacija	Med upravičenci in SVLR je prihajalo le do dajanja informacij in tehnične pomoči s strani te službe ⁶ in ne izmenjave virov ali mnenj o politiki.
Sodelovanje pri oblikovanju politike, implementaciji in legitimizaciji	Sodelovanja pri oblikovanju politike (dnevnega reda), implementaciji in legitimizaciji ni bilo. Šlo je izključno za hierarhična navodila o izvajalskih nalogah ostalih institucij s strani SVLR (Direktorata).

⁶ Posebna proračunska postavka namenjena tehnični pomoči upravičencem.

Tabela 4.4: Analiza primera na podlagi dimenzije strukture omrežja po Van Wardnu

Meje omrežja	Meje omrežja bi naj bile deklarativno odprte, vendar se kaže monopol državne službe.
Tip članstva	Članstvo je obvezno le v fazi implementacije in sicer za projektne sektorje ministrstev za zdravstvo, izobraževanje in delo, družino ter socialne zadeve, prostovoljno pa za vse akterje civilne družbe upravičene v razpisih.
Vzorci povezav	Zaradi institucionaliziranega procesa kohezijske politike se kažejo urejeni vzorci delovanja.
Stabilnost	Visoka stabilnost.
Centralnost in recipročnost	Moč je visoko monopolizirana pri SVLR, ni recipročnosti.
Narava odnosov	Odnosi so ob nemoči nedržavnih akterjev kooperativni.

Ker je bil SVLR oziroma kasneje Direktorat za evropsko kohezijsko politiko nadrejen projektnim enotam ostalih ministrstev je šlo pri instrumentih namenjenih javnim zavodom za monopolno odločanje o vsebini posameznega mehanizma in nesodelovanje o vsebini ter namembnosti posameznih razpisov. Kot vidimo je bila taka dinamika delovanja uspešna, saj je prav pri instrumentih namenjenih javnim zavodom delež t.i. absorpcije zelo visok in sicer skoraj 93 % načrtovanih sredstev. Kljub temu pa glede na enake vzorce delovanja, razdeljevanje sredstev ni bilo uspešno pri instrumentih daljinskega in individualnega ogrevanja ter učinkovite rabe energije za gospodarstvo. Tukaj vidimo, da je uspešnost izvajanja (črpanja) za zasebne upravičence le nekaj nad 25 % načrtovanih sredstev.

Kot dva elementa, ki ne spadata v *mezo* raven analize politik lahko omenimo finančno krizo, ki je zaradi proračunskega primanjkljaja tudi v Sloveniji povzročila negotovost o izpolnjevanju načela dodatnosti kohezijske politike ter element menjave vlade leta 2008, ki lahko ima pomemben vpliv na tekoče delovanje nekega organa. Ta dva elementa se pojavljata kot možni razlagi za počasno izdajanje razpisov oziroma celo neobstoj organizacijske enote za to področje. Omeniti je potrebno, da se je sektor odgovoren za prioriteto trajnostne rabe energije ustanovil komaj leta 2008, do maja leta 2009 pa ni imel zagotovljenih kadrov niti finančnih sredstev za delovanje. Vidimo lahko, da gre za tako imenovani *actor-centric* institucionalizem, saj ima centralni direktorat zelo pomembno moč, ostali akterji pa se vključijo le pri implementaciji, pri čemer gre za tipični *top-down* pristop.

4.4 Analiza učinkov skozi indikatorje

Energetska učinkovitost

Ta program predvideva, da bi se naj glede na leto 2004 do leta 2010 povečala energetska učinkovitost za 10 % v industriji, storitvah ter stavbah. Poleg tega bi se naj glede na leto 2000 podvojil delež električne energije iz kogeneracije (NSRO 2007, 168).

Tabela 4.5: Indeks energetske učinkovitosti v TTOE/BDP v mio EUR

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Sprememba
245	236	238	234	230	219	203	209	206	209	+ 13,9 %

Vir: Statistični urad (2012).

Kot vidimo pri splošnem indikatorju učinkovitosti, ki sicer ni cilj NSRO, gre v letih 2001 do 2010 za relativno povečanje učinkovitosti, vendar je v letih kohezijske politike ta sprememba negativna oziroma se energetska učinkovitost zmanjša.

Tabela 4.6: Indeks energetske učinkovitosti industrije v Sloveniji v TTOE/GDP-a

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
72 (1549 ttoe / 21323,2 mio eur)	74 (1643 ttoe / 22177,7 mio eur)	72 (1698 ttoe / 23475,0 mio eur)	64 (1604 ttoe / 25087,8 mio eur)	57 (1483 ttoe / 25988,3 mio eur)	51 (1220 ttoe / 23907,2 mio eur)	53 (1280 ttoe / 24237,0 mio eur)	26 % / 10 %

Vir: Eurostat (2012).

Kot lahko vidimo v zgornji tabeli Slovenija dosega cilj, saj se je energetska učinkovitost industrije povečala za 26 %, vendar pa je potrebno omeniti, da je te učinke težko pripisati kohezijski politiki, saj so bili prvi instrumenti razpisani relativno pozno.

Tabela 4.7: Indeks energetske učinkovitosti storitvenega sektorja v TTOE/GDP-a

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
25 (541 ttoe / 21323,2 mio eur)	21 (474 ttoe / 22177,7 mio eur)	18 (439 ttoe / 23475,0 mio eur)	18 (370 ttoe / 25087,8 mio eur)	19 (496 ttoe / 25988,3 mio eur)	21 (495 ttoe / 23907,2 mio eur)	21 (508 ttoe / 24237,0 mio eur)	16 % / 10 %

Vir: Eurostat (2012).

Tudi pri energetske učinkovitosti storitvenega sektorja vidimo, da je učinkovitost glede na leto 2004 večja za 16 %, vendar lahko enako rečemo, da to ni odvisno od kohezijske politike, saj so bili instrumenti razpisani kasneje.

Tabela 4.8: Indeks energetske učinkovitosti stavb v Sloveniji v TTOE/GDP-a

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
58 (1239 ttoe / 21323,2 mio eur)	53 (1186 ttoe / 22177,7 mio eur)	49 (1158 ttoe / 23475,0 mio eur)	42 (1048 ttoe / 25087,8 mio eur)	43 (1115 ttoe / 25988,3 mio eur)	50 (1210 ttoe / 23907,2 mio eur)	50 (1275 ttoe /24237,0 mio eur)	10 % / 10 %

Vir: Eurostat (2012).

Pri stavbah je učinkovitost večja za 10 %, kar sicer ustreza ciljem, vendar to spet težko pripišemo kohezijskim instrumentov, saj so bili prvi projekti izvedeni komaj leta 2010.

Tabela 4.9: Energetska učinkovitost skozi delež električne energije iz kogeneracije v %

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje učinkovitosti
5,9	NA	5,9	NA	6,4	7,3	7,4	7,2	6,7	6,2	6,9	17 % / 100 %

Vir: Eurostat (2012).

Pri indikatorju učinkovitosti skozi delež električne energije iz kogeneracije (CHP) vidimo, da se cilj podvojitve deleža ne kaže, saj se je energetska učinkovitost glede na leto 2000 povečala le za 17 %. Kljub temu pa pri tem instrumentu lahko opazimo, da se iz leta 2009 na 2010 poveča delež CHP, kar lahko pripišemo prvim razpisom na tem področju leta 2009.

Skupno gledano lahko rečemo, da Slovenija zastavljenih ciljev energetske učinkovitosti ne dosega v celoti. Klju uspehu, ki se kaže skozi indikatorje, tega zaradi počasne implementacije ne moremo pripisati kohezijski politiki.

Obnovljivi viri energije

Glede na leto 2001 bi se naj povečal delež OVE v skupni primarni bilanci energije za 26,6 %. Prav tako bi se naj glede na leto 2002 povečal delež OVE pri proizvodnji toplote za 12 %. Glede na leto 2002 bi se naj povečal tudi delež proizvodnje zelene električne energije za 5 % ter delež biogoriv v transportu, ki bi naj leta 2010 bil 5,75 % (NSRO 2007, 168).

Tabela 4.10: Delež OVE v primarni energetske bilanci v %

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
24,6 % (776 ttoe / 3146 ttoe)	21,5 % (715 ttoe / 3322 ttoe)	21,9 % (714 ttoe / 3252 ttoe)	23,9 % (822 ttoe / 445 ttoe)	22,2 % (774 ttoe / 492 ttoe)	23,7 % (768 ttoe / 428 ttoe)	21 % (726 ttoe / 450 ttoe)	22,9 % (835 ttoe / 3655 ttoe)	26,5 % (982 ttoe / 644 ttoe)	27,9 % (1041 ttoe / 3726 ttoe)	13,4 % / 26,6 %

Vir: Eurostat (2012).

Kot lahko vidimo v zgornji tabeli gre za povečanje deleža obnovljivih virov energije za 13,4 %, kar pa ne dosega cilja povečanja za 26,6 %. Kljub temu lahko vidimo učinke instrumentov lokalne energetske oskrbe iz leta 2009, saj se leta 2010 poveča delež.

Tabela 4.11: Delež OVE v proizvodnji toplote v %

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
3,7 %	3,8 %	4,3 %	3,8 %	3,7 %	4 %	4,8 %	8,8 %	10,3 %	278 % / 12 %

Vir: Eurostat (2012).

Tukaj so še najbolj vidni učinki instrumentov DOLB in KOLB, saj se delež OVE v proizvodnji toplote poveča za kar 278 % in tako presega cilj povečanja za 12 %.

Tabela 4.12: Delež OVE v proizvodnji električne energije v %

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Povečanje
25.36	22.02	29.04	24.17	24.43	22.13	29.11	36.76	33.13	30,6 % / 5 %

Vir: Eurostat (2012).

Kot lahko vidimo imamo tudi pri tem indikatorju preseganje cilja, ampak se je od leta 2009 do 2010 v času prvih instrumentov delež dejansko zmanjšal, kar pomeni, da tak rezultat ni rezultat delovanja kohezijske politike.

Tabela 4.13: Delež primarne rabe biogoriv v transportu v %

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
NA	NA	NA	NA	NA	NA	1,20	1,70	2,53

Vir: Suvorov (2012).

Pri indikatorju primarne rabe biogoriv v transportu vidimo neuspeh, saj je delež biogoriv le 2,53 % kljub cilju, da bi bil vsaj 5,75 %. Učinke trajnostne rabe energije lahko po večini ciljnih indikatorjev določenih v NSRO označimo kot uspešne, vendar to ni posledica delovanja instrumentov kohezijske politike ampak drugih dejavnikov. Pri nekaj instrumentih se neuspeh vidi tudi glede na obdobje izvajanja instrumentov ter pri splošnih indikatorjih.

5 Primerjalna analiza politike trajnostne rabe energije

Za širšo vsebinsko in kvantitativno interpretacijo kohezijske politike na tem področju je potrebna tudi primerjalna analiza več držav. V okviru tega diplomskega raziskovanja je vključno z Slovenijo predstavljenih vseh 14 držav, ki na nacionalni ravni izpolnjujejo konvergenčne pogoje in v okviru svojih operativnih programov načrtujejo tudi javnopolitične instrumente za namene trajnostne rabe energije.

5.1 Bolgarija

Pri tej državi vidimo, da za programe trajnostne rabe energije načrtuje skoraj 226 milijonov izdatkov, kar znesse 2,7 % vseh sredstev perspektive. Glavni cilji so opredeljeni v 2. prioriteti Operativnega programa Konkurenčnost (Evropska komisija 2007l).

Tabela 5.1: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Bolgariji

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
8,3 milijarde evrov	225,9 milijona evrov (2,7 % sredstev)	Ni predvideno	1. 21,7 mio EUR 2. 0 mio EUR
		Skupaj: 9,6 % (21,7 milijona evrov)	

Vir: Strukturni fondove (2012).

Glede na objavljene rezultate vidimo, da je v Bolgariji izvajanje dokaj slabo, saj je aktiven le en razpis. Le-ta je namenjen zasebnim upravičencem, medtem ko pa sredstev za javne institucije trenutno ni. V omenjenem razpisu je bilo dodeljenih 21,7 milijona evrov za 25 projektov energetske učinkovitosti skozi modernizacijo podjetij. Poleg tega je bil za obnovljive vire energije sprejet še en razpis, ki pa je postal aktiven komaj julija 2012 in učinkov projektov še ni mogoče zaznati (Strukturni fondove 2012). Skupaj je uspešnost t.i. absorpcije sredstev le 9,6 odstotna, kar je glede na ostale države slabo.

5.2 Ciper

Na primeru Cipra vidimo, da je v trenutni finančni perspektivi celoten obseg kohezijske politike 757 milijonov evrov (Evropska komisija 2009a). Od tega je za energetske projekte namenjeno 7 milijonov evrov, kar je glede na primerljive države majhen delež (Evropska komisija 2007a). Večina sredstev oziroma 5,2 milijona evrov je namenjeno 3. cilju 1. razvojne prioritete Operativnega programa za trajnostni razvoj in konkurenčnost, oziroma sistemom obnovljive energije znotraj nacionalne energetske bilance. Preostanek je namenjen projektom

za trajnostno rabo energije znotraj preostalih dveh operativnih programov⁷ namenjenih cilju Evropskega teritorialnega sodelovanja (Cyprus Planning Bureau 2012). Ciper tako ni namenil nobenih sredstev ciljem energetske učinkovitosti.

Tabela 5.2: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Cipru

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
757 milijonov evrov	7 milijona evrov (0,9 % vseh sredstev)	1,3 milijona evrov	Ni predvideno
		Skupaj: 18,6 % sredstev	

Vir: Cyprus Structural Funds (2012).

Na primeru Cipra tako vidimo, da sredstev namenjenih zasebnim upravičencem, kot so podjetja, organizacije in fizične osebe ni, ampak so namenjena zgolj javnim institucijam. Sredstva so od leta 2009 tako namenjena za sisteme ogrevanja s solarno energijo v javnih zgradbah in za nameščanje sistemov za fotovoltaično energijo na šolah ter ostalih javnih zgradbah (Cyprus Structural Funds 2012). Glede na te pogoje sta bila izbrana le dva večja projekta in sicer v skupnem znesku 1,3 milijona evrov, kar v primerjavi z Slovenijo predstavlja slabo uspešnost izvajanja.

5.3 Češka republika

Pri Češki vidimo, da je za trajnostno rabo energije namenjenih kar 4,5 % celotnih 31,3 milijard sredstev namenjenih tej državi (Evropska Komisija 2007b). 630 milijonov evrov je alociranih skozi 3. prioriteto OP-a Okolje ter 418 mio evrov skozi OP Podjetništvo in inovacije. Preostanek od skupno 1,39 milijarde evrov pa je namenjen regijskim in transnacionalnim operativnim programom za energetska učinkovitost.

Tabela 5.3: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Češkem

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
31,3 milijarde evrov	1,39 milijarde evrov (4,5 % vseh sredstev)	1. Cilj: 1,24 milijonov evrov (0,09 %) 2. Cilj: 156,9 milijonov evrov (11,3 %)	64,4 milijonov evrov (4,6 % namenskih sredstev)
		Skupaj: 16 % (222,4 milijonov evrov)	

Vir: Strukturni fondy EU (2012).

⁷ Operativni program Mediteran in Operativni program Grčija-Ciper.

Za 1. Cilj 3. prioritete OP Okolje je bilo od leta 2008 za 35 projektov namenjenih 1,2 milijona evrov in sicer za izgradnjo in obnovo električnih ter toplotnih sistemov za kogeneracijo energije. Za 2. cilj iste prioritete, ki predvideva varčevanje z energijo ob uporabi t.i. odpadne toplote pa je bilo za 557 projektov porabljenih 156,9 milijona evrov oziroma 11,3 % vseh namenskih sredstev. Za zasebne upravičence je bilo skozi razpise za proizvodnjo in distribucijo električno-toplotne energije iz obnovljivih virov ter modernizacijo regulacijskih sistemov (OP Podjetništvo in inovacije) za 347 projektov namenjenih 64,4 milijonov evrov, kar je 4,6 % vseh sredstev za trajnostno rabo energije (Strukturalni fondy EU 2012). Skupno je kljub visoki vsoti razdeljenih sredstev uspešnost češke kohezijske politike nizka.

5.4 Estonija

Estonija je od skupno 3,9 milijarde evrov vredne kohezijske politike za programe trajnostne rabe energije namenila 2,1 % sredstev, oziroma 81,6 milijona evrov (Evropska komisija 2007c), predvsem skozi OP Razvoj življenjskega okolja, oziroma 2. prioriteto tega programa.

Tabela 5.4: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Estoniji

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci
3,9 milijarde evrov	86,6 milijonov evrov (2,2 % vseh sredstev)	1.Cilj: 0,5 milijona evrov, 2.Cilj: 1,5 milijona evrov, 3.Cilj: 17 milijona evrov, 4.Cilj: 9,5 milijona evrov
		Skupaj: 33 % (28,5 milijona evrov)

Vir: Struktuurifondid (2012).

Razpisi, ki normativno niso imeli omejenega kroga upravičencev, so bili usmerjeni v štiri cilje in so se začeli izvajati leta 2008. Pri prvem cilju informiranja o energetske učinkovitosti je bil končan le en projekt v vrednosti 0,5 milijona evrov⁸. Za energetske svetovanje pri gradnji je bilo za 2265 projektov porabljenih 1,5 milijona evrov. Za tretji cilj renovacije stanovanj je bil enako kot prej izbran le 1 upravičenec, ki je dobil 17 milijonov evrov⁸. Za četrti cilj povečanja rabe obnovljivih virov energije pa je bilo za 21 projektov porabljenih 9,5 milijona evrov. Skupno je bilo tako porabljenih 28,5 milijona evrov oziroma 33 % sredstev namenjenih trajnostni rabi energije (Strukturifondid 2012). Glede na ostale države lahko rečemo, da je Estonija nekje v sredini uspešnosti. Prav tako pa moramo upoštevati dejstvo, da so bila Estoniji zaradi nezadostnega nadzora nad financami blokirana sredstva (Baltic Times 2011).

⁸ Sredstva so bila podeljena državni izvajalski agenciji Sihtasutus KredEx.

5.5 Grčija

Grčija je programom trajnostne rabe energije namenila 1,02 milijarde evrov, kar predstavlja 4,9 % vseh kohezijskih sredstev (Evropska Komisija 2007č). OP Okolje in trajnostni razvoj za te namene predvideva 340 milijonov evrov. Dodatnih 389 milijonov evrov je načrtovanih skozi OP Konkurenčnost in podjetništvo. Preostanek je namenjen projektom v okviru operativnih programov teritorialnega sodelovanja.

Tabela 5.5: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Grčiji

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
26,1 milijarde evrov	428 milijonov evrov (1,6 % sredstev)	1. 199 milijonov evrov (15 %)	
		2. 265 milijonov evrov (21 %)	
		Skupaj: 464 milijonov evrov (108,4 % sredstev)	

Vir: ESPA (2012).

Prvi operativni program opredeljuje svoje cilje predvsem kot povečanje uporabe obnovljivih virov energije ter izboljšavo energetske učinkovitosti, kar se nanaša na šole, mesta in bolnišnice (ESPA 2012). V okviru tega je bilo od leta 2009 izvedenih 65 projektov v skupni vrednosti 199 milijonov evrov, kar predstavlja 15 % energetskih sredstev. V okviru 88 projektov teritorialnega sodelovanja je bilo razdeljenih ostalih 265 milijonov evrov (Anaptyxi 2012). Skupaj je bilo razdeljenih 108,4 % sredstev, kar pomeni zelo uspešno izvajanje teh projektov, saj je Grčija celo zagotovila večja sredstva od načrtovanih.

5.6 Madžarska

Obseg energetskih sredstev je pri tej državi kar 432 milijonov evrov, oziroma 1,5 % njihove celotne finančne perspektive. V okviru 4. prioritete OP Okolje in energija je za povečanje deleža obnovljivih virov energije rezerviranih 253 milijonov evrov. Za učinkovito rabo energije je skozi 5. prioriteto namenjeno dodatnih 154 milijonov evrov. Preostanek je namenjen programom teritorialnega sodelovanja (Evropska komisija 2007d).

Tabela 5.6: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Madžarskem

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
29,7 milijarde evrov	422 milijone evrov (1,4 % sredstev)	64 mio EUR (14,8 % sredstev)	43 mio EUR (10,2 % sredstev)
		Skupaj: 25,4 % (107 milijonov evrov)	

Vir: Nemzeti Fejlesztési Ugyviseg (2012).

Kot lahko vidimo v zgornji tabeli je bilo od leta 2009 za 759 projektov v okviru 4. prioritete, namenjene zasebnim upravičencem, razdeljenih 43 milijonov evrov oziroma 10,2 % energetskih sredstev. Vsebinsko gledano so bila ta sredstva usmerjena za geotermalno, solarno, vetrna energijo in sisteme toplotnih črpalk ter uporabe biomase. Za 5 prioriteto je bilo upravičenih 621 projektov v vrednosti 64 milijonov evrov, kar predstavlja 15,2 % namenskih sredstev, ki bi naj bila uporabljena za učinkovito rabo energije ob sanaciji javnih stavb ter lokalnih ogrevalnih sistemov (Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2012). Skupaj je tako bilo zagotovljenih 107 milijonov sredstev oziroma več kot 25 % predvidenih programskih izdatkov za trajno rabo energije, kar postavlja državo na rep uspešnosti črpanja.

5.7 Latvija

Na primeru Latvije opazimo, da je namenila za energetske programe 715 milijonov evrov, kar predstavlja 12,1 % celotne perspektive (Evropska Komisija 2007e). Država je cilje in javnopolitične instrumente opredelila v 5. prioriteti Operativnega programa Infrastruktura in storitve.

Tabela 5.7: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Latviji

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
5,9 milijarde evrov	149.9 milijonov evrov (2,5 %)	216 mio eur (144 %) 9 mio EUR (6 %)	64mio eur (42,7 %)
		Skupaj: 190,8 % (289 milijonov evrov)	

Vir: Esfondi (2012).

Za javne upravičence je bilo od leta 2008 izvedenih 41 projektov, v vrednosti 216 milijonov evrov in sicer za ukrepe učinkovitosti daljinskega ogrevanja in kogeneracije. Pri ostalih 58 projektih je bilo za energetske sanacije javnih stavb lokalne samouprave razdeljenih 9 milijonov evrov. Sredstva namenjena zasebnikom so bila porabljena v višini 64 milijonov evrov skozi 358 projektov energetske sanacije zasebnih stavb (Esfondi 2012). Skupno lahko rečemo, da je ob dodeljenih 289 milijonih evrih izvajanje programa uspešno, saj so bila zagotovljena za 91 % večja sredstva od načrtovanih.

5.8 Litva

Pri Litvi je bilo za projekte trajnostne energije načrtovanih 478 milijonov evrov in sicer skozi OP Gospodarska rast ter OP Kohezija (Evropska komisija 2007f).

Tabela 5.8: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Litvi

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
8,4 milijarde evrov	478 milijonov evrov (5,7 %)	3.4.3. 228,4 milijonov evrov 3.4.4. 98 milijonov evrov 4.2. 56,8 milijonov evrov	3.4.1. 8,4 milijona evrov 3.4.2. 69,2 milijonov evrov
		Skupaj: 96,4 % (460,8 milijonov evrov)	

Vir: ES Parama (2012).

Od leta 2009 je bilo za povečanje energetske učinkovitosti v okviru sedmih projektov podeljenih 8,4 milijonov evrov (načrtovanih 11,9 milijonov evrov). Pri drugem cilju uporabe obnovljivih virov energije je bilo za 31 projektov porabljenih 69,2 milijona evrov (69,5 milijona evrov). Za projekte energetske obnove javnih stavb je bilo za 272 projektov na nacionalni ravni porabljenih 228 milijonov evrov (od 211 milijonov evrov), za 229 projektov na regionalni ravni pa 98 milijonov evrov (od 92 milijonov evrov). 2 cilj OP-a Gospodarska rast pa je bil namenjen predvsem modernizaciji sistemov daljinskega ogrevanja z uporabo kogeneracije in naprednega upravljanja z energijo. Tako je bilo od 47,9 milijonov načrtovanih sredstev za 92 projektov porabljenih 56,8 milijona evrov (ES Parama 2012). Skupno je tako bilo razdeljenih 460 milijonov evrov oziroma več kot 96 % načrtovanih sredstev. Litva je tako ena od uspešnejših držav. Vidimo lahko tudi, da se je zaradi povečane aktivnosti za posamezen instrument del sredstev preusmeril v ta namen.

5.9 Malta

Malta je za politiko trajnostne rabe energije skozi kohezijska sredstva namenila 40 milijonov evrov, kar je okoli 5 % celotne perspektive (Evropska komisija 2007h). Znotraj tega sta pomembni predvsem 2 ciljni usmeritvi 4. prioritete OP-a Konkurenčnost in kakovost življenja, ki podrobneje določata upravičence in pogoje izbrane politike.

Tabela 5.9: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Malti

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
856 milijonov evrov	40 mio EUR (4,7 %)	6,3 mio EUR (15,7 %) 7,9 mio EUR (19,7 %)	
		Skupaj: 35,5 % (14,2 milijonov evrov)	

Vir: Planning and Priorities Coordination Department (2012).

Od leta 2008 je bilo za projekte obnovljivih virov energije dodeljenih 6,3 milijonov evrov. Skozi razpisi sheme za energetska učinkovitost pa se je razdelilo dodatnih 7,9 milijona evrov (Planning and Priorities Coordination Department 2012). Kumulativno gledano je uspešnost

programov izvajanja energetske učinkovitosti primerljiva z ostalimi državami, saj je razdeljenih le 35,5 % sredstev.

5.10 Poljska

Poljska je za trajnostno rabo energije namenila 1,6 % sredstev celotne finančne perspektive (Evropska komisija 2007i). Poleg programov teritorialnega sodelovanja in regionalnih projektov sta najpomembnejši 2 prioriteti Operativnega programa Infrastruktura in prostor.

Tabela 5.10: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Poljskem

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
83 milijard evrov	1,39 milijarde evrov (1,6 % vseh sredstev)	147 mio EUR (10,6 % namenskih sredstev)	2,59 mrd EUR (188 % namenskih sredstev)
		Skupaj: 198 % (2,75 milijarde evrov)	

Vir: Fundusze Europejskie (2012).

Programi energetske učinkovitosti, kogeneracije ter naprednega upravljanja z energijo za javne upravičence so postali aktivni že leta 2007. Uspešni so bili 104 projekti, ki so skupaj dobili 147 milijonov evrov. Zasebnim upravičencem so bila namenjena sredstva za obnovljive vire energije in sicer za sisteme uporabe biomase ter vetrne energije. Realizacija je bila za 492 projektov kar 2,59 milijarde evrov (Fundusze Europejskie 2012). Skupna uspešnost je tako predvsem po zaslugi 2. prioritete visoka, saj je bilo porabljenih 198 % rezerviranih sredstev, oziroma več kot 2,7 milijarde evrov. Pri tej državi se kaže, da se bo za ta namen tudi povečalo sredstva na račun ostalih prioritet, kar je mogoče ob soglasju EU v primerih, ko za nek instrument vlada veliko zanimanje.

5.11 Portugalska

Portugalska je za namene energetske politike načrtovala izdatke v višini 295,5 milijona evrov, kar predstavlja 0,9 % celotne kohezijske politike (Evropska komisija 2007j). Večina teh programov je vključena v 3. in 4. prioriteto OP-a Teritorialni razvoj in sicer v višini 240 milijonov evrov, medtem ko pa je preostanek vključen v teritorialne in regionalne operative programe. Pri tej državi je potrebno omeniti tudi, da so do sredstev upravičene le regije Norte, Centre, Algarve, Madeira, Azores in Alentejo.

Tabela 5.11: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Portugalskem

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
32,8 milijarde evrov	295,5 milijonov evrov (0,9 %)	7,4 mio EUR (2,5 % OP)	

Vir: Instituto Financeiro para o Desenvolvimento Regional (2012).

Aktiven je le instrument politike energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije v turizmu in sicer v višini 7,4 milijona evrov, kar predstavlja le 2,5 % razpoložljivih sredstev (Instituto Financeiro para o Desenvolvimento Regional 2012). Skupno je bilo od leta 2010 izvedenih 23 projektov in sicer le v regiji Madeira.

5.12 Romunija

Ta država je v okviru svojega Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja namenila za energetske projekte 523 milijonov oziroma 2,2 % kohezijskih sredstev (Evropska komisija 2007k). Največji delež financiranja je namenjen 3. prioriteti OP-a Okolje ter 4. prioriteti OP Povečanje gospodarske konkurenčnosti.

Tabela 5.12: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost v Romuniji

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
23,7 milijarde evrov	523 milijonov evrov (2,2 % sredstev)	3.1. 122 mio EUR	4.1. 17 mio EUR 4.2. 135 mio EUR 4.3. 75 mio EUR
		Skupaj: 66,7 % (349 milijonov evrov)	

Vir: Autoritatea de Management pentru OP Creșterea Competitivității Economice (2012).

Za tretjo prioriteto lahko rečemo, da je namenjena javnim upravičencem za povečanje energetske učinkovitosti v lokalnih sistemih daljinskega ogrevanja. Izvedenih je bilo 7 projektov v skupni višini 122 milijonov evrov (Autoritatea de Management pentru OP Creșterea Competitivității Economice 2012). Pri četrti prioriteti je bilo zasebnim upravičencem namenjenih nekaj več sredstev. Za prvi cilj povečanja učinkovitosti energetske industrije je bilo izvedenih 20 projektov v skupni višini 17 milijonov evrov. Za drugi cilj rabe obnovljivih virov energije (geotermalna, solarna, vodna energije ter sistemi biomase) je bilo za 25 projektov od leta 2009 namenjenih kar 135 milijonov evrov. Za tretji razvojni cilj investicij za zmanjšanje energetskih izgub pri prenosih je bilo za 25 projektov od leta 2011

namenjenih 75 milijonov evrov (Fondure UE 2012). Skupaj je bilo razdeljenih 349 milijonov evrov, kar je skupno 66,7 % načrtovanih sredstev. Kljub relativno hitremu izvajanju je pomembno omeniti, da je bilo v Romuniji največ razpisov izdanih v letu 2012, kar pomeni, da se ob enaki dinamiki pričakuje visoko uspešnost teh programov skozi zadnje leto kohezijske politike.

5.13 Slovaška

Ta država za trajnostno rabo energije namenja 199 milijonov evrov, kar predstavlja 1,5 % vseh kohezijskih sredstev (Evropska Komisija 2007g). Cilji in pogoji za energetske projekte so določeni v 2. prioriteti OP-a Konkurenčnost in gospodarska rast oziroma v slovaškem Nacionalnem strateškem referenčnem okvirju.

Tabela 5.13: Trajnostna raba energije in energetska učinkovitost na Slovaškem

Celoten obseg - skupaj z nacionalnimi sredstvi	Obseg za trajnostno rabo energije	Javni upravičenci	Zasebni upravičenci
13,7 milijarde evrov	199 mio EUR (1,4 %)	13 mio EUR (6,5 % uspešnost)	47 mio EUR (23,6 % uspešnost)
		Skupaj: 30 % (60 milijonov evrov)	

Vir: Centralny Koordinačný Organ (2012).

Slovaška je v sklopu prvega cilja gradnje učinkovitih sistemov javne razsvetljave od leta 2008 dodelila 13 milijonov evrov in sicer za 118 projektov javnih podjetij in organizacij. Pri drugem cilju povečevanja učinkovitosti na strani proizvodnje in porabe energije, ki zajema solarno, vodno, termalno energijo ter uporabo biomase, pa je bil izveden 101 projekt v skupni vrednosti 47 milijonov evrov (Centralny Koordinačný Organ 2012). Pri tej državi je zanimivo, da je uspešnost veliko večja pri zasebnih upravičencih kot pri javnih, pri katerih je koordinacija lažja. Kljub temu pa je skupna uspešnost nizka, saj je porabljenih le 30 % sredstev.

6 Primerjalna analiza učinkov politike trajnostne rabe energije

V tem delu bodo predstavljeni učinki energetske politike skozi kohezijska sredstva na področju obnovljivih virov energije. Obnovljivi viri, ki so vključeni v ta indeks so vetrna, solarna, geotermalna energija, sistemi uporabe biomase in vodna energija. Delež le-teh dobimo glede na vse ostale vire v primarni proizvodnji, kot so nuklearna energija, fosilna goriva, plin in ostali energenti (Eurostat 2012).

Tabela 6.1: Delež obnovljivih virov energije v primarni bilanci proizvodnje energije

	2007	2008	2009	2010	Sprememba	Absorbcija
Bolgarija	10 %	9,8 %	11,6 %	14,2 %	+ 42 %	9,6 %
Ciper	90 %	93,7 %	92,5 %	91,6 %	+ 1,7 %	18,6 %
Češka	7 %	7,4 %	8,3 %	9,2 %	+ 31,4 %	16 %
Estonija	16,9 %	17,9 %	20,8 %	20 %	+ 18,3 %	33 %
Grčija	16,5 %	16,8 %	18 %	20 %	+ 21,2 %	108,4 %
Madžarska	13,1 %	15,4 %	16,9 %	17,5 %	+ 33,6 %	25,4 %
Latvija	99,5 %	99,6 %	99,6 %	99,4 %	- 0,1 %	190,8 %
Litva	25,9 %	27,7 %	28,2 %	90 %	+ 247,5 %	96,4 %
Malta	0	0	0	0	0	35,5 %
Poljska	6,7 %	7,6 %	9,0 %	10,2 %	+ 52,2 %	198 %
Portugalska	97,1 %	97 %	97,2 %	97,4 %	+ 0,3 %	2,5 %
Romunija	16,9 %	18,3 %	18,5 %	20,5 %	+ 21,3 %	66,7 %
Slovaška	16,9 %	18,3 %	21,4 %	23,4 %	+ 38,5 %	30 %
Slovenija	21%	22,9 %	26,5 %	27,9 %	+ 32,9 %	56 %

Vir: Eurostat (2012).

Glede na zgornjo tabelo lahko vidimo, da je povprečna rast deleža obnovljivih virov energije v primarni bilanci energije kar 38,6 %, kar lahko pripišemo predvsem nekaterim državam, ki

močno odstopajo od povprečne rasti, kot sta npr. Litva in do neke mere Poljska. Slovenija je sicer pod povprečjem rasti deleža obnovljivih virov energije.

Povprečje počrpanih sredstev pa je na podlagi izbranih držav 63,4 %. Pearsonov koeficient korelacije med spremembo deleža obnovljivih virov energije in odstotkom počrpanih sredstev je 0,135 kar kaže da je povezanost relativno šibka. To pomeni, da trenutno izvajanje instrumentov kohezijske politike ne kaže močnih učinkov.

V nadaljevanju bodo predstavljeni statistični indikatorji, ki merijo energetska učinkovitost na podlagi razlike med bruto porabo energije in bruto domačim proizvodom (Eurostat 2011a). Učinek je viden, ko se poraba energije zmanjša in sicer ob manjšemu zmanjšanju ali največkrat povečanju BDP-a. Le tako zmanjšana poraba ni rezultat zmanjšane gospodarske aktivnosti ampak učinkovite uporabe.

Tabela 6.2: Energetska učinkovitost v ekvivalentu kilograma nafte na 1000 EUR BDP-a

Država	2007	2008	2009	2010	Povečanje	Absorbicija
Bolgarija	770.310	717.338	663.876	671.101	12,9 %	9,6 %
Ciper	183.572	186.554	185.370	177.558	3,3 %	18,6 %
Češka	390.927	370.819	363.960	374.587	4,2 %	16 %
Estonija	457.877	460.494	484.271	545.871	-19,2 %	33 %
Grčija	150.616	151.984	151.417	147.459	2,1 %	108,4 %
Madžarska	291.926	287.732	292.020	295.494	-1,2 %	25,4 %
Latvija	302.280	301.523	345.394	363.337	-20,2 %	190,8 %
Litva	375.903	366.488	391.985	311.055	17,2 %	96,4 %
Malta	186.618	178.696	171.433	169.202	9,3 %	35,5 %
Poljska	351.431	339.681	321.790	330.547	5,9 %	198 %
Portugalska	163.995	157.358	160.273	154.547	5,8 %	2,5 %
Romunija	443.338	412.171	386.823	395.543	10,8 %	66,7 %
Slovaška	388.505	377.806	362.821	371.341	4,4 %	30 %
Slovenija	225.804	230.494	229.535	231.351	-2,5 %	56 %

Vir: Eurostat (2012).

Kot lahko vidimo je pri energetska učinkovitosti povprečno povečanje učinkovitosti le 2,99 %. Glede na to, da je pri večini držav za te namene načrtovano okoli 40 % sredstev za trajnostno rabo energije je to majhen uspeh. Pearsonov koeficient korelacije je pri tem indikatorju -

0,426, kar pomeni že rahlo negativno povezanost med izvajanjem politike in doseženimi učinki. Državi, ki najbolj odstopata od povprečja povečanja učinkovitosti sta v negativnem smislu Estonija in Latvija. Nekoliko manj pa odstopata Slovenija in Madžarska. V pozitivnem smislu najboljše rezultate dosegajo Litva, Bolgarija, Romunija in Malta.

Tabela 6.3: Primerjava indikatorjev v letih od 2007 do 2012 glede na upravičence

	Delež dodeljenih sredstev za javne upravičence	Povečanje deleža obnovljivih virov	Povečanje energetske učinkovitosti
Bolgarija	0	+ 42 %	12,9 %
Ciper	100 %	+ 1,7 %	3,3 %
Češka	71 %	+ 31,4 %	4,2 %
Estonija	NA	+ 18,3 %	-19,2 %
Grčija	NA	+ 21,2 %	2,1 %
Madžarska	60 %	+ 33,6 %	-1,2 %
Latvija	75%	- 0,1 %	-20,2 %
Litva	83 %	+ 247,5 %	17,2 %
Malta	NA	0	9,3 %
Poljska	5 %	+ 52,2 %	5,9 %
Portugalska	0%	+ 0,3 %	5,8 %
Romunija	35 %	+ 21,3 %	10,8 %
Slovaška	22 %	+ 38,5 %	4,4 %
Slovenija	86 %	+ 32,9 %	-2,5 %

Kot lahko vidimo v tej tabeli je delež, ki ga je posamezna država namenila javnim upravičencem glede na skupno podeljena sredstva zelo različen. V samem vrhu so Ciper, Slovenija in Litva, medtem ko pa Bolgarija in Portugalska javnim upravičencem ne namenita nobenih sredstev. Če primerjamo to z uspešnostjo posameznih ciljev analizirane politike vidimo, da je Pearsonov koeficient korelacije deleža javnih upravičencev in povečanja deleža obnovljivih virov energije 0,358, kar nam kaže relativno šibko do srednje povezanost. To pomeni, da so države ki so vlagale v obnovljive vire javnih organizacij imele tudi boljše učinke skozi ta indikator. Pearsonov koeficient korelacije z povečanjem energetske učinkovitosti pa je -0,347, kar nam kaže že skoraj negativno oziroma inverzno korelacijo, kjer so tiste države z več investicijami v energetske učinkovitost skozi zasebne ali individualne

akterje dosegale boljše rezultate. Če aplikativno pogledamo primer Slovenije vidimo, da je ob 86 % dodeljenih sredstev javnim upravičencem energetska učinkovitost od leta 2007 negativna oziroma -2,5 %. S tem se sklada rast deleža obnovljivih virov energije, ki je v bližini povprečja izbranih držav in sicer 32,9 %.

Kot dodatni del analize pa bom pregledal tudi korelacijo med deležem dodeljenih sredstev za javne upravičence ter skupno absorpcijo sredstev in ugotovil ali je hitro črpanje sredstev pri javnih organizacijah vzorec, ki se ponavlja tudi pri ostalih državah.

Tabela 6.4: Pregled povezanosti kroga upravičencev z skupno absorpcijo sredstev

	Delež dodeljenih sredstev za javne upravičence	Skupna absorpcija kohezijskih sredstev
Bolgarija	0	9,6 %
Ciper	100 %	18,6 %
Češka	71 %	16 %
Estonija	NA	33 %
Grčija	NA	108,4 %
Madžarska	60 %	25,4 %
Latvija	75 %	190,8 %
Litva	83 %	96,4 %
Malta	NA	35,5 %
Poljska	5 %	198 %
Portugalska	0%	2,5 %
Romunija	35 %	66,7 %
Slovaška	22 %	30 %
Slovenija	86 %	56 %

Kot lahko vidimo je pri izbranih držav javnim upravičencem povprečno namenjeno okoli 48 % vseh sredstev. Slovenija je glede na to visoko nad povprečjem, še več pa temu nameni Ciper. Najmanj sredstev poleg Bolgarije in Portugalske pa je tem upravičencem namenjeno na Poljskem, Slovaškem in v Romuniji.

Pearsonov koeficient korelacije 0,413 kaže, da obstaja med spremenljivkama srednje močna korelacija oziroma, da so države z višjim deležem transferjev kohezijske politike javnim upravičencem tudi uspešnejše pri izvajanju te politike oziroma pri črpanju sredstev.

7 Sklep

Kot lahko vidimo skozi celotno analizo, gre pri kohezijski politiki trajnostne rabe energije za obsežne javnopolitične instrumente tako v vsebinskem, kot v finančnem smislu, saj je v tej finančni perspektivi za te namene načrtovanih skoraj 9 milijard evrov. Od tega je v Sloveniji na podlagi treh usmeritev Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za analizirane instrumente namenjeno 188 milijonov evrov in sicer za 2 prednostna cilja opredeljena v t.i. Nacionalnem strateškem referenčnem okvirju (NSRO) iz leta 2007, ki podlago črpa iz Resolucije o nacionalnem energetskega programu.

Na podlagi izsledkov analize izvajanja kohezijske politike lahko vidimo, da je bilo v Sloveniji izdanih kar nekaj razpisov. Za namene energetske sanacije in trajnostne gradnje stavb je bilo razdeljenih že skoraj 93 odstotkov od načrtovanih 95 milijonov evrov. Slabši rezultati so pri usmeritvi energetske učinkovitosti, saj je porazdeljenih komaj 11,4 odstotkov od 29,9 milijonov evrov. Inovativni ukrepi za lokalno energetske oskrbo, kot tretja usmeritev, ki so v celoti namenjeni zasebnemu sektorju so dobili 28,3 odstotkov od skoraj 47 milijonov evrov. Počasno absorbcijo kohezijskih sredstev lahko delno pripišemo tudi počasnemu izvajanju oziroma razpisovanju instrumentov, saj so bili prvi aktivni šele konec leta 2009. To je skoraj dve leti od začetka finančne perspektive, kar je sicer hitro glede na to, da je bil oddelek za to prioriteto operativno ustanovljen komaj maja 2009.

Če nadalje analiziramo lastnosti javnopolitičnega omrežja lahko vidimo, da je šlo predvsem za zaprt tip delovanja in da o tipičnem omrežju težko govorimo, ker sta sodelovanje in koordinacija vidna le od faze izvajanja naprej, ne pa že pri odločanju in oblikovanju rešitev. Praktično gledano so tako v imenu gospodarstva iz odločanja izostale tako zbornice, kot strokovne organizacije. Deklarativno v odločanje niso bili vključeni tudi ostali državni akterji, kot so ministrstva ali občine nadrejene javnim zavodom, upravičenim do sredstev. Hipoteza se tako kaže le pri zasebnih upravičencih (slaba absorbcija), saj zaradi ne vključenosti v odločanje ni velikega zanimanja za sredstva, medtem ko pa je zavrnjena pri javnih zavodih, kjer lahko visoko absorbcijo kljub neobstoju deliberacije pripišemo monopolu SVLR.

Hipoteza 1 je delno potrjena: Deliberacija o vsebini javne politike ali odprtost policy omrežja pri odločanju o tem vpliva na večjo uspešnost izvajanja kohezijske politike kasneje in obratno.

Če pogledamo učinke politike glede na cilje NSRO vidimo, da se je od leta 2004 do 2010 energetska učinkovitost v industriji povečala za 26 %, v storitvenem sektorju za 16 % in v stavbah za 10 %. Prav tako se je povečal delež električne energije proizvedene iz kogeneracije za 17 %. Pri omenjenih indikatorjih je načrtovano povečanje učinkovitosti za 10%, razen pri kogeneraciji, kjer je načrtovana podvojitev deleža. Kot lahko vidimo Slovenija dosega in presega večino teh indikatorjev, vendar ob podrobnem pregledu ugotovimo, da glede na leto začetka izvajanja kohezijske politike pri večini ni bilo povečanja energetske učinkovitosti oziroma je prišlo do zmanjšanja. Delež obnovljivih virov energije v primarni bilanci se je sicer glede na leto 2001 povečal za 13,4 %, kljub načrtovanim 26 %. Delež OVE se je povečal tudi pri proizvodnji toplote in sicer za 278 %, kar je veliko glede na načrtovanih 12 %. Od cilja rasti deleža zelene električne energije za 5 % se je delež le-te povečal za 30,6 odstotka. Takšne rezultate bi lahko pripisali predvsem konservativno določenim ciljem.

Hipoteza 2 je potrjena: Kohezijski instrumenti trajnostne rabe energije v Sloveniji ne vplivajo na uspešnost zastavljenih strateških in referenčnih ciljev.

Če pogledamo izbrano politiko nekoliko širše in sicer v kontekstu ostalih konvergenčnih držav vidimo, da je povprečno povečanje deleža obnovljivih virov energije v konvergenčnih državah 38,6 %. Kljub temu pa koeficient korelacije kaže nizko povezanost med kohezijskimi instrumenti in rezultati posameznih držav, kar kaže na pomembnost ostalih dejavnikov.

Hipoteza 3 je zavrnjena: Na vzorcu izbranih držav obstaja visoka povezanost med javnopolitičnimi instrumenti politike trajnostne rabe energije in učinki.

Vidimo tudi, da so države, ki so večji del svojih sredstev namenjale javnim upravičencem imeli tudi boljše uspehe pri povečanju deleža obnovljivih virov energije. Povprečno povečanje energetske učinkovitosti pa je bilo le 2,99 %, pri čemer je Pearsonov koeficient kaže že skoraj na inverzno povezanost, kar pomeni da so države z več investicijami v energetska učinkovitost skozi zasebne in individualne akterje dosegale boljše rezultate.

Kljub temu težko plastično zaključimo, da ob relativno večjih kohezijskih transferjih v gospodarstvo dobimo tudi boljše rezultate. Glede na naravnost tega raziskovanja lahko zaključimo, da je potrebna vsebinska analiza. Ugotovimo lahko, da največji vzrok energetske neučinkovitosti niso javne stavbe in razsvetljava, ampak industrija in ostali subjekti. Zato bi država morala javnim upravičencem namenjati več sredstev za obnovljive vire in obratno, kajti večina držav je na notranjem energetskem trgu monopolist že z obstoječimi viri energije. V Sloveniji bi bilo poleg tega potrebno že prej upoštevati načelo tehnološke nevtralnosti.

8 Literatura

- Anaptyxi. 2012. *Αναλύσεις*. Dostopno prek: <http://www.anaptyxi.gov.gr/Analytika.aspx?mod=1&~> (11. avgust 2012).
- Bache, Ian. 2004. *Multi-level governance*. Oxford: Oxford University Press.
- *Baltic Times*. 2011. Estonia structural funds blocked, 26. oktober. Dostopno prek: <http://www.baltictimes.com/news/articles/29843/> (11. avgust 2012).
- Buttel, Frederick. 1978. Social structure and energy efficiency: A preliminary cross-national analysis. *Human Ecology* 6 (2): 145–164.
- Centralny Koordinačný organ. 2012. *Čerpanie a Zoznamy*. Dostopno prek: <http://www.nsrr.sk/cerpanie/> (11. avgust 2012).
- *Cyprus Planning Bureau*. Dostopno prek: <http://www.planning.gov.cy/> (11. avgust 2012).
- *Cyprus Structural Funds*. Dostopno prek: <http://www.structuralfunds.org.cy/> (11. avgust 2012).
- *ES Parama*. 2012. Dostopno prek: <http://www.esparama.lt/> (11. avgust 2012).
- ESPA. 2012. *List of Priority Projects in Greece*. Dostopno prek: http://www.espa.gr/en/Documents/PriorityProjects/ypaan_120116_espa_projects_EN.pdf (11. avgust 2012).
- Esfondi. 2012. *Planošanas perioda ES fondu*. Dostopno prek: <http://www.esfondi.lv/activities.php?id=867&pid=4741> (11. avgust 2012).
- Evropska komisija. 2000. *Green paper: Toward a European strategy for the security of energy supply*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/energy/green-paper-energy-supply/doc/green_paper_energy_supply_en.pdf (20. december 2011).
- Evropska komisija. 2011a. *Energetska učinkovitost*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/energy/efficiency/index_en.htm (20. december 2011).
- --- 2011b. *Energy Efficiency Plan 2011*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0109:FIN:EN:PDF> (16. december 2011).

- Eurostat. 2011. *Energy intensity of the economy - Annual data*. Dostopno prek: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nrg_ind_332a&lang=en (12. december 2011).
- *Eurostat*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eurostat> (11. avgust 2012).
- Evropska komisija. 2007a. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Cipra*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/cy_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007b. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Češke*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/cz_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007c. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Estonije*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/et_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007č. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Grčije*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/gr_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007d. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Madžarske*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/hu_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007e. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Latvije*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/lv_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007f. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Litve*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/lt_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007g. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Slovaške*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/sk_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007h. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Malte*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/mt_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007i. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Poljske*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/pl_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007j. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Portugalske*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/pt_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007k. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Romunije*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/ro_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2007l. *Nacionalni Strateški referenčni okvir Bolgarije*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/bg_en.pdf (11. avgust 2012).
- --- 2009. *Kohezijska politika Cipra od 2007-2013*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/cy_en.pdf (11. avgust 2012).

- Fink-Hafner, Danica in Damjan Lajh. 2005. *Proces evropeizacije in prilagajanje političnih ustanov na nacionalni ravni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fink-Hafner, Danica, ur. 2007. *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- *Fonduri UE*. 2012. Dostopno prek: <http://www.fonduri-ue.ro> (11. avgust 2012).
- Fundusze Europejskie. 2012. *Lista Beneficjentow*. Dostopno prek: http://www.pois.gov.pl/Documents/Lista_Beneficjentow_POiS_31032012.xls (11. avgust 2012).
- Foreign Affairs. 1976. *Energy strategy: The Road Not Taken?* Dostopno prek: <http://www.foreignaffairs.com/articles/26604/amory-b-lovins/energy-strategy-the-road-not-taken> (11. avgust 2012).
- Graziano, Paolo in Maarten Vink. 2007. *Europeanization: New Research Agendas*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hooghe, Liesbet and Gary Marks. 2001. *Multi-level governance and European Integration*. Boulder: Roman and Littlefield.
- *Instituto Financeiro para o Desenvolvimento Regional*. 2012. Dostopno prek: <http://www.ifdr.pt/paginainicial.aspx> (11. avgust 2012).
- Kustec Lipicer, Simona. 2002. Evalvacija ali vrednotenje javnih politik V *Analiza politik*, ur. Danica Fink-Hafner in Damjan Lajh, 147–157. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- --- 2007. Javnopolitična omrežja V *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner in Damjan Lajh, 87–103. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Leonardi, Robert. 2005. *Cohesion Policy in the European Union, The building of Europe*. New York: Palgrave MacMillan.
- Ministerul Economiei. 2012. *Autoritatea de Management pentru OP Creșterea Competitivității Economice*. Dostopno prek: <http://amposcce.minind.ro/> (11. avgust 2012).
- Ministrstvo za gospodarstvo. 2010a. *Javni razpis za energetska sanacija stavb oseb javnega prava s področja zdravstva*. Dostopno prek: http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javni_razpis_energetska_ucinkovitost_2010/predlog_objave_javnega_razpisa_03.02.2010__cistopis_2..doc (2. december 2011).

- --- 2010b. *Javni razpis za sofinanciranje učinkovitosti električne energije v gospodarstvu*. Dostopno prek: http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/razpisi/JN/DE/17.12.10/RD_UREE1_Rev_5d.zip (2. december 2011).
- Ministrstvo za šolstvo in šport. 2010. *Javni razpis za energetska sanacija stavb javnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja*. Dostopno prek: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/razpisi/Strukturni_skladi/2011/Energetska_sanacija_stavb_29_4_11_Besedilo.doc (12. december 2011).
- Molle, Willem. 2007. *European Cohesion Policy: Regions and Cities*. New York: Routledge.
- Nemzeti Fejlesztési Ügynökség. 2012. *Eljárásrend szerinti lekérdezés*. Dostopno prek: http://emir.nfu.hu/nd/kozvel/?link=umft_1_1&sc=2&ml=1&sr=1168&offset=9&id_op=54&id_tamogatascel=-1&id_paly_tip=-1&id_paly_altip=-1 (11. avgust 2012).
- Planning and Priorities Coordination Department. 2012. *Approved projects: Cohesion policy 2007-13*. Dostopno prek: http://www.ppcd.gov.mt/projects_07_13 (11. avgust 2012).
- Radaelli, Claudio. 2003. *Europeanization of public policy*. Oxford: Oxford University Press.
- *Statistični urad*. Dostopno prek: <http://www.stat.si> (11. avgust 2012).
- Strukturni fondy EU. 2012. *Seznam prijemcu podpory z fondu EU*. Dostopno prek: <http://www.strukturni-fondy.cz/Files/bf/bf32be95-3591-4544-8619-7094ff4274f5.xlsx> (11. avgust 2012).
- *Strukturifondid*. Dostopno prek: <http://www.strukturifondid.ee/> (11. avgust 2012).
- Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj. 2007. *Nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013*. Dostopno prek: http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/KOHEZIJA/Programski_dokumenti/NSRO_Slovenija_POT_RJENO.pdf (16. december 2011).
- *Uredba (ES) št. 1080/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj*. Ur. l. Evropske unije L 270 (31. julij 2006).
- *Uredba (ES) št. 1081/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem socialnem skladu*. Ur. l. Evropske unije L 270 (31. julij 2006).

- *Uredba (ES) št. 1084/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Kohezijskem skladu.* Ur. l. Evropske unije L 270 (31. julij 2006).
- *Uredba Evropske Komisije (ES) št. 1828/2006 z dne 8. decembra 2006 o pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj.* Ur. l. Evropske unije L 270 (27. december 2006).
- Van Warden, Frans. 1992. Dimensions and types of policy networks. *European Journal of Political research* 21 (1): 29–52.
- *World Bank.* Dostopno prek: <http://www.worldbank.org/> (12. december 2011).

Priloga A: Intervju s predstavnikom Ministrstva za infrastrukturo in prostor

(Sektor za učinkovito rabo in obnovljive vire energije)

Kakšna bi naj po vašem mnenju bila idealna interakcija med državno ustanovo odgovorno za kohezijsko politiko in potencialnimi upravičenci ali njihovimi reprezentativnimi organizacijami?

Idealna bi bila samostojna ustanova, v kolikor bi bila zadostno usposobljena in kadrovsko dovolj številna. (primer Eko sklad)

Katere od teh možnosti interakcij ste v preteklosti že izvajali?

V preteklosti drugih možnosti še nismo izvajali.

Kakšna je pripravljenost vaše institucije za vključevanje civilne sfere v procese oblikovanja odločitev na tem področju?

Civilne sfere so vključene v vseh fazah izvajanja od priprave naprej.

Katere oblike tovrstnega sodelovanja bi teoretično izpostavili kot koristne?

Predstavitve, konference

Ali mislite da čim večje sodelovanje organizacij civilne družbe že v fazi oblikovanja področnih aktov vpliva na večjo uspešnost in učinkovitost implementacije zakonodaje (črpanje razpisov)?

Lahko je pozitivno.

Ali v svojem delovanju samo-iniciativno iščete akterje civilne družbe, ki jih želite vključiti v procese svetovanja, koordinacije in odločanja o javnih politikah?

Določeni postopki so predpisani, delno smo tudi sami aktivni.

V primeru, da se na vas obrne organizacija strokovne javnosti ali ste pripravljene predloge upoštevati brezpogojno?

V kolikor so predlogi utemeljeni in za konkreten primer ustrezno dokazani se zadeva vključi v obravnavo in se upošteva pri sami pripravi razpisa v kolikor ne obstajajo kakršni drugi zakonski zadržki.

Katere institucije ali organizacije so bile formalno in neformalno vključene v proces oblikovanja OP ROPI (6. razvojna prioriteta), Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja in oblikovanje razpisov za to prioriteto?

V pripravo razpisov so vključeni naslednji akterji (stari nazivi): Ministrstvo za gospodarstvo, SVLR, Ministrstvo za finance, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kako ocenjujete uspešnost SVLR oziroma vašega sektorja pri implementaciji šeste razvojne prioritete?

Sodelovanje s SVLR ocenjujemo kot uspešno. Edina težava je sistem ISARR, ker imamo ves čas probleme z njim.

Kako vidite strokovno avtonomijo vašega sektorja glede na resorna ministrstva?

Uspešno

Kaj menite o obsegu upravičencev (samo podjetja in javne ustanove) zajetih v razpisih glede na širše cilje šeste razvojne prioritete in kakšna je njihova sposobnost na projektih črpanja sredstev?

Odziv upravičencev do sredstev je zadosten. Zaradi finančne krize opažamo, da upravičenci težje dostopajo do finančnih sredstev in posledično težje zaključujejo že odobrene projekte, kar velja predvsem za podjetja.

Čemu pripisujete dolgo obdobje med sprejetjem operativnih programov in samimi razpisi znotraj 6. razvojne prioritete (Šolstvo, Zdravstvo, KNLB, DOLB) oziroma zamudo pri izvajanju kohezijske politike?

Organizacijsko se je oddelek za izvajanje 6. razvojne prioritete ustanovil šele v letu 2008. Oddelek pred letom 2009 ni imel zagotovljenih kadrov in lastnih sredstev (15%). Šele v maju 2009 je oddelek lahko začel z nemotenim izvajanjem javnih razpisov. Do sedaj je razpisanih že 77% vseh razpoložljivih sredstev.

Priloga B: Intervju s predstavnikom Lokalne energetske agencije Gorenjske

Kakšna bi naj po vašem mnenju bila idealna interakcija med državno ustanovo odgovorno za kohezijsko politiko in potencialnimi upravičenci ali njihovimi reprezentativnimi organizacijami (OZS, GZS) ter stroko (IJS, CEU, Fakulteta)?

Povemo lahko za interakcijo med Konzorcijem lokalnih energetskih agencij Slovenije (KLEAS), katerega član je tudi LEAG, in ministrstvu, ki poteka na nivoju informativnih sestankov. S strani KLEAS na ministrstva večkrat pošiljamo dopise s predstavitvijo problemov in predlaganimi zakonskimi rešitvami. Ministrstva pa se na to odzovejo pozitivno ali pa negativno.

Katere od teh možnosti interakcij ste v preteklosti že izvajali?

Kot navedeno poteka več vrst interakcij na nivoju dopisov in sestankov, KLEAS – ministrstva. Ne primer: Predlogi pripomb na nav Energetski zakon, na Predlog Nacionalnega energetskega programa, druga odprta vprašanja, ki zadevajo status in vlogo LEA ...

Kakšna je pripravljenost vaše institucije za vključevanje civilne sfere v procese oblikovanja odločitev na tem področju?

Lokalna energetska agencija Gorenjske (LEAG) spremlja civilno sfero in na podlagi stališč in delovanja le teh podaja občinskim organom in ministrstvu predloge.

Večinoma pa LEAG deluje s strokovnjaki s področja energetike, s katerimi skupaj podajamo predloge občinam za izboljšanje energetske učinkovitosti v javnih stavbah.

Katere oblike tovrstnega sodelovanja bi teoretično izpostavili kot koristne?

Morda bi posebej izpostavili informiranje javnosti in ostalih energetskega podjetij s strani LEAG-a. Uspešen primer je obnova kotlovnice Planina.

Ali menite, da bi morala OZS in GZS imeti pomembnejšo vlogo pri kohezijski politiki na tem področju ter katera od drugih institucij bi še lahko prispevala k večji uspešnosti?

Menimo, da bi ministrstva morala v večji meri upoštevati povratne informacije s strani OZS in GZS.

Ali mislite da čim večje sodelovanje organizacij civilne družbe že v fazi oblikovanja področnih aktov vpliva na večjo uspešnost in učinkovitost implementacije zakonodaje (črpanje razpisov)?

V začetni fazi priprave akta so vsi predlogi dobrodošli, v nadaljevanju pa je treba stvari prepustiti stroki, ki pred samo uveljavitvijo akta le-tega preveri na javnem posvetu. Pri sami implementaciji zakonodaje pa se velikokrat pokažejo tudi drugi učinki na katere ob pripravi ni bilo dovolj pretehtano.

Ali ste bili formalno ali neformalno vključeni v proces oblikovanja OP ROPI (6. razvojna prioriteta), Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja ali oblikovanje razpisov za to prioriteto?

Ne.

Kako ocenjujete uspešnost SVLR pri implementaciji šeste razvojne prioritete?

S SVLR trenutno ne izvajamo aktivnosti (kot agencija smo tudi premajhni), tako da njihove uspešnosti ne moremo ocenjevati.

Glede na to, da zaradi finančne krize upravičenci težje dostopajo do finančnih virov za izpeljavo projektov, me zanima če obstaja na ravni države podoben problem, torej pomanjkanje denarnih sredstev za uresničevanje načela dodatnosti (v okviru 6. razvojne prioritete)?

LEAG ne deluje v okviru 6. Razvojne prioritete, saj je sofinanciran le s strani Inteligentne energije za Evropo.

Kako ocenjujete vlogo Evropske Komisije v pogajanjih o operativnih programih in v procesu implementacije oziroma izvajanja?

LEAG teh procesov ne spremlja, saj delujemo na področju občin in razpisov s strani ministrstev RS.

Kaj menite o obsegu upravičencev (javni zavodi zajetih v razpisih glede na širše cilje šeste razvojne prioritete in kakšna je njihova sposobnost na projektih črpanja sredstev)?

V LEAG trenutno ne spremljamo politike priprave razpisov, saj imamo veliko dela s trenutno aktualnimi razpisi in pripravo občinskih projektov s področja energetike.

Ali menite, da je v Sloveniji primerjalno gledano regionalna in sektorska porazdelitev sredstev oziroma energetskih projektov ustrezna?

Za lažje prijavljanje na evropske projekte Sloveniji manjka večja regionalna povezanost, saj se na veliko evropskih razpisov zaradi tega ne moremo prijavljati.

Čemu pripisujete dolgo obdobje med sprejetjem operativnih programov in samimi razpisi znotraj 6. razvojne prioritete (Šolstvo, Zdravstvo, KNLB, DOLB) oziroma zamudo pri izvajanju kohezijske politike?

Po našem mnenju zamuda nastaja predvsem pri usklajevanju slovenskih zakonov z evropskimi direktivami. V primerjavi z EU razpisi je pri pripravi slovenskih razpisov preveč zahtevane dokumentacije za samo prijavo in tudi za poročanje o izvajanju projekta (če smo uspeli na razpisu).

Priloga C: Intervju s predstavnico Ministrstva za zdravje

Spoštovani,
kot sami ugotavljate, smo samo operativni izvajalci pripravljenega razpisa s strani Ministrstva za infrastrukturo. Do podpisa našega sporazuma nismo sodelovali pri oblikovanju kakršnegakoli procesa, zato ne moremo odgovarjati na vaša vprašanja, ki se v glavnem nanašajo na načrtovanje.